

Štefan Malina

K šesťdesiatinám profesora Antona Huřu

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 100 (1975), No. 4, 423--426

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117884>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1975

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

K ŠESŤDESIATINÁM PROFESORA ANTONA HUŤU

ŠTEFAN MALINA, Bratislava

Prof. RNDr. ANTON HUŤA, CSc., narodil sa dňa 3. júla 1915 v Kluži (Rumunsko) ako syn učiteľa. Stredoškolské štúdium ukončil v roku 1934 na gymnáziu v Bratislave. Jeho matematické nadanie sa prejavilo aj vo voľbe smeru vysokoškolského štúdia.

Ako prvý zo slovenských študentov hneď po maturite zapísal si poistnú matematiku a matematickú štatistiku na Oddelení špeciálnych náuk na Českom vysokom učení technickom v Prahe. Toto štúdium s úspechom skončil v roku 1936. Pre ťažkosti spojené s možnosťou zamestnania, ale aj pre jeho lásku k učiteľskému povolaniu prameniáciu v rodinnom učiteľskom prostredí, začína hneď študovať matematiku a fyziku na vtedajšej Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Ako veľmi usilovný a nadaný študent stačí vykonať I. štátnu skúšku z obidvoch zvolených predmetov ešte v roku 1938 pred štátnou skúšobnou komisiou v Prahe. V dôsledku násilného uzavretia českých vysokých škôl je nútený ukončiť vysokoškolské štúdia v Bratislave. V roku 1941 úspešne absolvuje II. štátnu skúšku a v roku 1943 predkladá rigoróznou prácu, vykoná prísne rigorózne skúšky u nestora slovenských matematikov akademika SAV Jura Hronca a je promováný na doktora prírodných vied (RNDr.).

Už skôr spomínaný veľmi dobrý vzťah k učiteľskému povolaniu a k tomu ešte jeho mimoriadne taktný vzťah k študentom a k spolupracovníkom je konkretizovaný v jeho učiteľskej dráhe. Už v roku 1939 pôsobí ako výpomocný učiteľ na bratislavskej reálke, potom 13 mesiacov v Robotníckej poisťovni v Bratislave ako poistný matematik, ale v roku 1940 znovu sa vracia do školských služieb. Po svojom krátkom pôsobení na gymnáziu stáva sa od decembra 1940 asistentom akademika SAV Jura Hronca a s ním v spolupráci s nevelkým počtom nemenovaných ďalších slovenských matematikov začínajú klást' základy matematickej vedy na Slovensku.

V životnej púti Prof. Huťa sa zračí aj cesta budovania matematiky na Slovensku, ktorá sa plne rozvinula v podmienkach socialistickej spoločnosti v oslobodenom Československu v účinnej spolupráci matematikov oboch našich bratských národov Čechov a Slovákov.

Prof. Huťa bol prvým vysokoškolským učiteľom matematiky ustanoveným na matematickom pracovisku Univerzity v Bratislave, pretože v tom čase iní slovenskí matematici pôsobiaci na vysokých školách boli ustanovení na Slovenskej vysokej škole technickej, kde externe pôsobil určitý čas aj Prof. Huťa. Vedecko-pedagogické a vedecké hodnosti nadobudol ako vysokoškolský učiteľ na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Podľa vtedajších platných predpisov bol v roku 1952 menovaný zástupcom docenta, v roku 1953 docentom, v roku 1959 získal vedeckú hodnosť kandidáta fyzikálno-matematických vied, v roku 1965 bol ustanovený zástupcom profesora a v roku 1966 bol vymenovaný mimoriadnym profesorom Prírodovedeckej fakulty UK pre odbor matematika.

Počas svojho pôsobenia na PFUK má podstatný vplyv na tvorbu matematických pracovísk zameraných na aplikácie matematiky, matematickú štatistiku a numerickú matematiku. Už v roku 1953 bol vedúcim Ústavu aplikovanej matematiky a matematickej štatistiky PFUK. Od roku 1968 viedol katedru matematiky PFUK a od roku 1970 vedie Katedru numerickej matematiky a matematickej štatistiky Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

V stredobode jeho pedagogickej činnosti sú prednášky a semináre z odboru numerickej matematiky a matematická štatistika pričom je všeobecne uznávaným odborníkom z aplikovanej matematiky. Jeho široký rozhľad a hlboké znalosti z týchto a príbuzných vedných odborov uspôsobujú ho konať prednášky na vysokej odbornej a pedagogickej úrovni, o ktoré je vždy záujem nielen medzi riadnymi študentami, ale aj medzi vedeckými pracovníkmi iných odborov, ktorí potrebujú najmä aplikovanú matematiku a matematickú štatistiku vo svojej práci. Široké spektrum jeho matematickej erudície bude zrejmejšie ak vymenujem aspoň názvy jeho prednášok: Numericke a grafické metódy, Vybrané partie z matematiky pre štatistikov, Matematické prístroje, Počet pravdepodobnosti (praktická časť), Teória pravdepodobnosti (teoretická časť: teória miery a Lebesgueov integrál), Prehľad analýzy, Algebraická analýza, Proseminár z algebry, Približné metódy analýzy, Základy matematickej štatistiky, Štatistika pre biológov, Aplikovaná matematika pre chemikov, Matematická štatistika I. a II., Štatistická kontrola akosti, Vybrané kapitoly z aplikovanej

matematiky, Analýza rozptylu, Teória náhodných výberov, Testovanie a overovanie hypotéz, Úvod do elektrónkových počítačov strojov, Špeciálne funkcie, Vybrané kapitoly z aplikovanej matematiky, Kombinatorická analýza, Vybrané partie zo štatistiky.

Pokiaľ ide o oblasť jeho vedeckej činnosti tú je vidieť z prílohy, v ktorej sú uvedené nielen jeho vedecké práce ale aj ich účinnosť vo vedeckom svete, ktorá je dokumentovaná veľkou citáciou najmä zahraničných autorov a začlenením výsledkov jeho prác do učebníc. Z jeho 11 prác sú to dve práce z numerického riešenia diferenciálnych rovníc Runge-Kuttovou metódou, ktoré vyvolali mimoriadne kladný medzinárodný ohlas. Je nám známe, že boli citované v najmenej 25 východných aj západných odborných matematických časopisoch, ďalej v najmenej 7 vedeckých knihách a citované na najmenej 11 matematických kongresoch (v ZSSR, PLR, RLR, ČSSR, Veľkej Británii, USA, Taliansku atď.). Spomínané práce o numerickom riešení diferenciálnych rovníc a ich ohlas vo vedeckom svete dali podnet na zaradenie týchto partii matematiky do dlhodobej štátnej úlohy, na ktorej Prof. Huťa se svojim kolektívom pracuje. Pre študentov napísal štúdijnú literatúru.

Jeho široký styk s praxou podmienený jeho hlbokými znalosťami možností aplikácie matematiky je veľmi priaznivo oceňovaný, tak ako sme sa už skôr zmienili, vedcami z iných oborov. Preto títo odborníci vyhľadávajú a dožadujú sa jeho spolupráce. Za 30 rokov jeho činnosti poskytol takúto pomoc vyše 35 výskumným ústavom, priemyslu, ústavom SAV a ČSAV, katedrám UK, SVŠT a VŠE, klinikám, technickým oddeleniam povereníctiev a ministerstiev, biologickým a zdravotníckym ústavom a pod.

Prof. Huťa už od r. 1952 je členom štátnych skúšobných komisií, rigorózných komisií, komisií pre nadobúdanie vedeckých hodností CSc. a DrSc. Zúčastnil sa mnohých našich aj medzinárodných matematických kongresov a sympózií, kde predniesol rad referátov.

Osobitne si ceníme prácu Prof. Huťa pri výchove mladých vedeckých pracovníkov najmä pokiaľ ide o výchovu aspirantov z odboru matematická štatistika a numerická matematika. Priaznivý ohlas na jeho činnosť je zrejmý aj z toho, že je často vyžadovaný za oponenta kandidátskych a habilitačných prác z pracovísk z celého územia ČSSR.

Činnosť Prof. Huťa bola v r. 1965 ocenená medailou UK z príležitosti jeho 50. narodenín a v r. 1969 štátnym vyznamenaním „Za vynikajúcu prácu“ z príležitosti 50. ročného jubilea UK a 500. ročného jubilea Akadémie Istropolitany.

Jeho kladný, ba zanietený postoj k šíreniu záujmu o matematiku a matematiky samotnej je vidieť z toho, že už od maturity, t. j. od r. 1932, je neprerušene členom a zanieteným funkcionárom JČSMF. Za túto prácu dostal v roku 1962 medailu JČSMF z príležitosti 100 ročného jubilea Jednoty. Je jedným z najstarších žijúcich členov JČSMF na Slovensku. Aj lekári si vážia účinnosť jeho práce v svojom obore a preto ho v roku 1969 prijali za člena vedeckej spoločnosti čl. lekárov J. E. Purkyně.

Nie je možné na tak malom možnom priestore opísať všetku blahodárnu činnosť, výsledky práce a zásluhy o rozvoj aplikovanej matematiky a matematiky vôbec

nášho vzácneho jubilanta. Dovoľte mi preto zaželať nášmu jubilantovi, ktorý je všeobecne známy ako veľmi pracovitý, skromný a mimoriadne ušľachtilý človek, predoštekým veľa, veľa zdravia, osobnej a pracovnej aktivity.

Veľmi si ceníme Vašu prácu.

ZOZNAM PRÁC PROFESORA A. HUŤU

Vedecké práce

- [1] Zovšeobecnenie opráv štatistických momentov. Sborník prác Prírodovedeckej fakulty, Bratislava 1946, str. 3—32.
- [2] O funkcii T_k . Technický sborník, Bratislava 1950, str. 44—55.
- [3] Une amélioration de la méthode de Runge-Kutta-Nyström pour la résolution numérique des équations différentielles du premier ordre. Acta fac. RNUC, Tom I. Fasc. IV—VI. 1956, str. 201—224.
- [4] Contribution à la formule de sixième ordre dans la méthode de Runge-Kutta-Nyström. Acta fac. RNUC, Tom II. Fasc. I—II. 1957, str. 21—24.
- [5] Über das formale Ausdrücken des partikulären Integrals einer Differentialgleichung durch die Koeffizienten der gegebenen Gleichung. Acta fac. RNUC, IV-3-5, 1959, str. 133—146.
- [6] Formálne vyjadrenie partikulárneho integrálu dif. rovnice pomocou koeficientov danej rovnice. 1960. (V knihe J. Hronec: Diferenciálne rovnice I, SAV Bratislava, Druhé vydanie, str. 431—443.) (Slovenské spracovanie práce sub 5.)
- [7] Eine Bemerkung zur Zerlegung der natürlichen Zahlen. Acta fac. RNUC. Tom. IX., Fasc. II. 1964, str. 57—62.
- [8] Die Beurteilung des therapeutischen Effektes der Antibiotika bei Tularämie. Wiener Medizinische Wochenschrift Viedeň, 1966, str. 308—311. (Spolupráca na výskumnej práci lekárov Kleibl, Bilíková, Klinda.)
- [9] Die Möglichkeiten neuer Zutritte in der klinischen Zytostatikabewertung. Zborník IV. Conferentia Hungarica pro Therapia et Investigatione in Pharmacologia, Budapest 1968. (Spolupráca na výskumnej práci lekárov Černý, Winkler, Šándor, Haľko, Ujházy, Uhríková, Petrek, Koza.)
- [10] Contribution to the Numerical Solution of Differential Equations by Means of Runge-Kutta Formulas with Newton-Cotes Numbers Weights. Acta fac. RNUC, Mathematica XXVIII—1972, str. 51—65.
- [11] Eine Verallgemeinerung des Runge-Kutta Verfahrens zur numerischen Lösung der Gleichung $y' = f(x, y)$. ZAMM 54, T221 (1974) GAMM-Tagung München 1973.

Iné odborné práce

- [1] O dichotomickom triedení. Príroda, Turč. Martin 1948, str. 75—79.
- [2] Gaussova krivka ako pomôcka prírodných vied. Príroda, Turč. Martin 1949, str. 115—120.
- [3] Základy počtu pravdepodobnosti. Vysokoškolské učebné texty. Slov. pedagog. nakladateľstvo, Bratislava 1953, str. 86.
- [4] Matematická štatistika vo výskumníctve. Slov. ústav pre techn. a ekon. informácie, Bratislava, 1956, str. 93.
- [5] Numerické riešenie dif. rovníc a sústav dif. rovníc prvého rádu. (V knihe J. Hronec: Diferenciálne rovnice I., SAV Bratislava, 1956, str. 350—366.)

V tomto zozname nie sú uvedené recenzie odborných kníh a prác, správy o štátnej úlohe a príležitostné články.